

▲ ΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΚΟΚΟΝΕΣ ΣΤΗ ΣΚΑΛΑ

Επίμετρο
ΑΛΕΞΗΣ Σ. ΖΗΡΑΣ

ΙΚΑΡΟΣ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης - Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΚΟΚΟΝΕΣ ΣΤΗ ΣΚΑΛΑ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΟΛΛΑ

- Νεράιδα της Αθήνας (νουβέλα), Άμστερνταμ, 1974· «Επιφάνεια», 1975· «Νεφέλη», 1982
Πολυξένη (αφηγήματα), Αθήνα, 1974· Εγνατία, 1978· «Νεφέλη», 1982
Το τρυφερό δέρμα (διηγήματα), Καστανιώτης, 1982, 1984, 1998
(Κρατικό Βραβείο Διηγήματος)
Τα καλύτερα χρόνια (νουβέλα), Καστανιώτης, 1984, 1987
Το πέμπτο γένος (νουβέλα), Καστανιώτης, 1988, 1989, 2002
Ονειρεύομαι τους φίλους μου (διηγήματα), Καστανιώτης, 1990², 1991, 1999
Ο τύμβος κοντά στη θάλασσα (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 1992², 1994
(Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος)
Ο άνθρωπος που ξεχάστηκε (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 1994, 1995³
Τα θολά τζάμια (διηγήματα), Καστανιώτης, 1996³, 1997, 2005
(Βραβείο Διηγήματος Περιδικού Διαβάζω)
Μικρά ταξίδια, Καστανιώτης, 1998, 1999
Φωτεινή μαγική (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2000²
Από τη μια εικόνα στην άλλη (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2003², 2010
Νεράιδα της Αθήνας - Πολυξένη, Καστανιώτης, 2004
Ο παλαιός εχθρός (διηγήματα), Καστανιώτης, 2004²
(Βραβείο Ιδρύματος Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών)
Φύλλα καπνού, «Εστία», 2005
Ναυαγίων πλάσματα (νουβέλα), «Κέδρος», 2009
Ο καιρός του καθενός (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2010
Στον τόπο (διηγήματα), «Ίκαρος», 2012
Το ταξίδι στην Ελλάδα (μυθιστόρημα), «Ίκαρος», 2013, 2015
(Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος)
Μάρμαρα στη μέση (μυθιστόρημα), «Ίκαρος», 2015
Οι ιστορίες είναι πάντα ξένες (Τα διηγήματα 1974-2016), «Ίκαρος», 2016
Ο κήπος στις φλόγες (μυθιστόρημα), «Ίκαρος», 2017
Ματούλα Μυλλέρου. Πάροικος και παρεπίδημος (νουβέλα), «Ίκαρος», 2022
Οι απέθαντοι. Μια αληθινή ιστορία που έγινε πραγματική (νουβέλα), «Ίκαρος», 2023

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΚΟΚΟΝΕΣ ΣΤΗ ΣΚΑΛΑ

Επίμετρο
Αλέξης Σ. Ζήρας

ΙΚΑΡΟΣ

Σημείωμα του συγγραφέα

Οι γυναίκες που ζωντανεύουν στις νουβέλες *Ναυαγίων πλάσματα* και *Ματούλα Μυλλέρου*, όπως και στο μυθιστόρημα *Φωτεινή μαγική*, είναι πρόσωπα του μύθου, με χαρακτηριστικά που φέρνουν κοντά τη μια στην άλλη. Κυρίως αυτή η συγγένειά τους ήταν η αφορμή της επανέκδοσης των περιπετειών τους στον ανά χείρας τόμο, υπό τον τίτλο *Κοκόνες στη σκάλα*, και δευτερευόντως η εξάντληση των πρώτων εκδόσεων.

Όπως σε μια επιστολή προς ένα αγαπημένο πρόσωπο που γράφτηκε την αυγή και την ξαναδιαβάζουμε το απόγευμα, για να βεβαιωθούμε πως είναι το τελειωτικό κείμενο που θα ταχυδρομήσουμε την επομένη, κάνουμε διάφορες διορθώσεις, σβησίματα και μικροπροσθήκες, αλλάζοντας μια περισπωμένη και κάποια πνεύματα, χωρίς να πειράζουμε στο παραμικρό το πνεύμα που τη διαπερνά, έτσι έγινε και με τη συγκεκριμένη έκδοση, πράγμα που οφείλω στην κυρία Μαρία Συμεωνίδου με τις ευχαριστίες μου.

Δ.Ν.

Παραμονές Χριστουγέννων 2024

*Χαῖρε, κλῖμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός,
χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανόν.*

Ρωμανός ο Μελωδός, «Ακάθιστος ὕμνος»

Ναυαγίων πλάσματα

*Μες στον Αιγαίου τα νησιά
αγγέλοι φτερουγίζουν*

1

Γαντζωμένη πάνω σε μια πόρτα, ποιος ξέρει από πού ξεβρασμένη, της οποίας το μπρούντζινο πόμολο μπερδεύει τη μουντή λάμψη του με τις ασημένιες βελόνες της γαληνεμένης τώρα θάλασσας, κρατιόταν η γυναίκα με το παιδί ολόκληρη τη νύχτα. Νύχτα γεμάτη οδύνη και θάνατο, που έδειξαν το πρόσωπό τους όταν, πλέοντας στην επιφάνεια εκείνο το ξημέρωμα, τους περιτριγύρισαν τα πνιγμένα σώματα, σαν ψάρια χτυπημένα από μόλυνση ή δυναμίτη που ανεβαίνουν στον αφρό κοπαδιαστά και σε τυφλώνουν με τις κοιλιές τους γυρισμένες στο φως. Μια θάλασσα, κομματάκια σπασμένος καθρέφτης, αντανakλούσε μάσκες νεκρών γύρω απ' τη γυναίκα, που νόμιζε θα τρελαθεί ή θα πνιγεί στον πόνο, ακολουθώντας τη μοίρα των άλλων, όταν οι πνιγμένοι, ενώ μέχρις εκείνη τη στιγμή την περικύκλωναν, σπρωγμένοι από τα ρεύματα άρχισαν να απομακρύνονται από κοντά της. Μια πομπή πνιγμένων έβλεπε να πλέουν μπροστά της, ο ένας μετά τον άλλον, άνθρωποι άγνωστοι μέχρι πριν λίγες μέρες, που γίνανε δικοί της στη διάρκεια εκείνου του ταξιδιού, όπως έβλεπε τώρα και την αδερφή της να ξεμακραίνει, και τότε ήταν που νόμιζε θα τρελαθεί, γιατί φαντάστηκε πως το σπίτι, του καθενός ο δικός του τόπος, ήταν που τους καλούσε όλους αυτούς

τους κακορίζικους να επιστρέψουν πίσω κι αναρωτήθηκε, κι εγώ; Όταν αρπάχτηκε από εκείνη την πόρτα που σαν από θαύμα την είχε πλησιάσει, μια στιγμή πριν αρχίσει να γλιστράει το μωρό της αδερφής της απ' τα χέρια της και να χάνει κάθε ελπίδα, το θεώρησε σημάδι και βάλθηκε να κάνει τα πάντα για να ζήσει. Κατάφερε να δέσει μια μαντίλα γύρω από το χερούλι της αυτοσχέδιας σχεδίας και πέρασε την άλλη άκρη της κάτω από τις μασχάλες του παιδιού, που έκλαιγε και ήταν έτοιμο να γλιστρήσει στο νερό, καθώς η αντοχή του έδειχνε να σβήνει. Πάνω σ' εκείνη την πόρτα της σωτηρίας ήταν που τους βρήκε το περιπολικό του Λιμενικού.

Πάνω ή πίσω από την πόρτα τούς βρήκαμε; πέρασε σαν αστραπή η όχι και τόσο παράλογη απορία απ' το κεφάλι του Ρήγα, καθώς εκείνη η γυναίκα, έτσι όπως ήταν πλαγιασμένη, έμοιαζε να κρυφακούει πίσω από την πόρτα, και υπό μίαν έννοια ήταν σωστή η εικόνα, ενώ από κάτω της απλωνόταν ο άπατος βυθός, την ώρα που υπό την καθοδήγηση και τις χριστοπαναγίες του Μπάντμαν ανέβαζαν τη γυναίκα και το ετοιμοθάνατο παιδί στο κατάστρωμα του ταχύπλοου.

2

Το έπαθε ο Ρήγας ο Βολιώτης, ο Ιγνάτιος ο Πωστονλέν το αφηγήθηκε, κι εγώ το έγραψα. Έγραψα την πρώτη λέξη μια αφόρητα φωτεινή μέρα, απ' την οποία μόνον οι σκούρες βαριές κουρτίνες μπορούσαν να με προφυλάξουν. Φουρκίζοντάς τες στα σημεία όπου το ύφασμα είχε αρχίσει να κρεμάει, φρόντισα να μη χαραχτεί στο πάτωμα ούτε ίχνος λαμπερής γραμμής, όσο λεπτή και να ήταν, και φώτισα το σκοτεινό δωμάτιο ανάβοντας τη λάμπα του γραφείου. Γιατί όμως; Γιατί άρχισα εκείνη τη συγκεκριμένη μέρα να γράφω μια ιστορία που άλλος την έζησε κι ένας άλλος την αφηγήθηκε; Για όσες ώρες, μέρες ατέλειωτες, δεν έδινα μια ξεκάθαρη απάντηση στο ερώτημα, σχεδιάζα τέρατα και σιδηροδρομικές γραμμές πάνω στη λευκή σελίδα που περίμενε μπροστά μου να τη στολίσω λέξεις και σημάδια, τα οποία κάποια στιγμή θα μείωναν την εκτυφλωτική της λευκότητα. Ακόμα και σήμερα, πλησιάζοντας στην ολοκλήρωση του εγχειρήματός μου, αδυνατώ να δώσω μια ξεκάθαρη απάντηση. Μου πήρε καιρό να ξεκινήσω την εξιστόρηση, γιατί, παριστάνοντας τον αθώο, έκανα σαν το ερώτημα να διατυπωνόταν για πρώτη φορά. Σαν να μην είχα ξανακούσει τον εαυτό μου να με ρωτάει. Και οι ώρες περνούσαν, και οι μέρες διαδέχονταν η μια την άλλη μέσα

στον φόβο. Φόβος και κρύος ιδρώτας συνόδευαν τον χρόνο που περνούσε, γιατί γνώριζα πως η ζωή μου, η δική μου ζωή, ο κόσμος μου και η ζωή των δικών μου πραγμάτων, ήταν δώθε από τις λευκές κόλεις. Κι έτσι, κάθε φορά που άπλωνα το χέρι μου για να γράψω, ένας παραμορφωτικός και ρυπαρός καθρέφτης εμφανιζόταν μπροστά μου. Απομακρυνόμουν από την ασφάλεια του οικείου, όπου μπορούσα να ελίσσομαι κατά βούληση, και εισερχόμουν στο δάσος των απολιθωμάτων. Μια πέτρα ανάμεσα σε πέτρες, έντρομος μπροστά σε αυτή την άγνωστη έρημο, αλλά και κρυφά ευτυχής ταυτοχρόνως από τις πιθανές επιπτώσεις της πράξης μου, από μια πιθανόν άσχημη κατάληξή της, αλλά και, γιατί όχι, μιας ηρωικής και επιτυχούς εξόδου μου. Η κίνησή μου ανακαλούσε την προσπάθεια ενός πορτοφολά να μην τον πιάσουν στα πράσα. Κι όμως το 'νιωθα πως ο μόνος τρόπος να ξεφορτωθώ εκείνον τον φόβο ήταν να καταφέρω να τον κοιτάξω κατάματα. Να προχωρήσω καταπάνω του και να αναμετρηθώ μαζί του. Αν και, τώρα που το χταπόδι της ιστορίας ξεδιπλώθηκε, καταλαβαίνω πόσο πιο ευτυχισμένος θα ήμουν αν παρέμενα στο σκοτάδι μου και συνέχιζα να τραβώ γραμμές πάνω σε άγραφες σελίδες που με στράβωνε η λάμψη τους, παρακαάμπτοντας το αρχικό μου ερώτημα. Και μακάρι να μην το απαντούσα, αν αυτό ήταν όρος για να ξεκινήσω να γράφω την ιστορία μου, για την αξία και το τέλος της οποίας ποτέ δεν ήμουν σίγουρος. Υπάρχουν πράγματα στα οποία μόνον η διαίσθηση μπορεί να δώσει την απάντηση και η απάντηση είναι η διαίσθηση.

Κι έτσι, όταν κάποια στιγμή το έξω σκοτάδι άρχισε να συμπίπτει με το μέσα, τράβηξα τις κουρτίνες κι άνοιξα

λίγο το παράθυρο. Δεν έχω ακόμη αποφασίσει να αυτοκτονήσω σε θάλαμο αερίων νικοτίνης. Χωρίς να το καταλάβω, η πρώτη παράγραφος του κειμένου κείτονταν ήδη μπροστά μου. Πάντα ένας άλλος είναι που γράφει το βιβλίο μου, και το βιβλίο του μοιάζει με το δικό μου.